





## PRESENTACIÓ

L'abordatge del benestar de l'ésser humà des del marc de l'atenció integral, que té en compte la seva dimensió espiritual, és avui dia un repte important al que s'afronten tots els professionals que treballen en els àmbits sanitari i social.

En aquest sentit es fa cada cop més necessari aprofundir en la comprensió del fenomen espiritual des de les diverses disciplines vigents les quals ens poden ajudar a copsar-ne la seva riquesa i complexitat, així com també la importància de la seva dimensió sanadora en el processos de salut i integració social.

Tenint en compte el grau de secularització de la nostra societat i els nous llenguatges espirituals i formes religioses que van sorgint, i que transcendeixen la tradició catòlica fins ara vigent, es fa necessari trobar nous marcs conceptuals, noves estratègies i noves eines que permetin acostar-se a la persona que pateix i acompanyar-la en la seva situació de sofriment i vulnerabilitat de la manera més adequada possible.

Aquests estudis pretenen oferir uns fonaments sòlids a nivell conceptual que ens ajudin a comprendre l'ésser humà en totes les seves dimensions posant l'èmfasi en la dimensió espiritual. També pretenen acostar-nos i fer més comprensibles les expressions religioses vigents actualment en la nostra cultura. Alhora volen suggerir noves estratègies i donar noves eines que ens permetin acompanyar, en la nostra acció professional, tant en el camp de la salut com en el social, la dimensió sanadora i integradora de l'espiritualitat humana. La titulació és impartida al Campus Docent Sant Joan de Déu en col·laboració amb el Centro Universitario de Ciencias de la Salud San Rafael-Nebrija.

## ADMISSIÓ

A) Diplomats, llicenciats, graduats i professionals interessats en aquest àmbit, amb titulació universitària. Al finalitzar, i després d'acomplir amb els requisits, s'accedeix al títol de postgrau.

B) Professionals interessats en aquest àmbit, sense titulació universitària. Al finalitzar, i després d'acomplir amb els requisits, s'accedeix al certificat de Curs d'Extensió Universitària.

## OBJECTIUS GENERALS

- Comprendre les dimensions de la persona.
- Aprofundir la fonamentació de l'espiritualitat humana des de diferents disciplines.
- Conèixer el context cultural, social i religiós actual obert a la pluralitat i a la diversitat de respostes davant el transcendent.
- Generar un discurs espiritual actualitzat que faciliti el diàleg obert amb la xarxa de professionals dels centres des del marc de l'atenció integral.
- Incorporar eines que permetin l'acompanyament de les necessitats espirituals en situació de malaltia, sofriment, marginalitat i exclusió social respectant les creences particulars de les persones ateses.
- Aprofundir en les estratègies que possibilitin un major arrelament dels Serveis d'Atenció Espiritual i Religiosa en els centres sanitaris i socials.
- Incorporar eines que permetin una gestió de l'Atenció Espiritual i Religiosa des d'una perspectiva de col·laboració, coordinació i cooperació transdisciplinària i transinstitucional en unes institucions altament secularitzades.



## ESTRUCTURA

El curs s'estructura en forma de Postgrau semi-presencial amb un total de 30 ECTS. Està organitzat en quatre mòduls, amb una durada d'un curs acadèmic.

## PROGRAMA

### MÒDUL 1: La condició humana en el context de les societats plurals. 5 ECTS

- Tema 1. Sobre la idea de "condició humana" i moviments de l'existència.
- Tema 2. Vulnerabilitat, sofriment, sensibilitat.
- Tema 3. Teories sobre el mal.
- Tema 4. El sentit antropològic de la solidaritat i la justícia.
- Tema 5. Alteritat i transcendència.
- Tema 6. L'espiritual i la seva conceptualització.
- Tema 7. Expressions de la dimensió espiritual.
- Tema 8. Context sociocultural i històric sobre l'atenció espiritual a les persones en l'àmbit de la malaltia i l'exclusió.

### MÒDUL 2: Aproximació espiritual i religiosa al sofriment i a la malaltia. 8 ECTS

- Tema 1. Introducció a l'estudi comparat de les religions.
- Tema 2. Respostes al sofriment i la malaltia des de les grans tradicions religioses.
  - Islam.
  - Hinduisme i budisme.
  - Judaisme.
- Tema 3. Les respostes fonamentals al sofriment i a la malaltia humana al llarg de la història de la tradició cristiana.
  - Aproximació històrica Judeo -Cristiana.
  - Antic i Nou Testament.
- Tema 4. Altres perspectives sobre el sofriment i la malaltia presents en el nostre context.
  - Agnosticisme.
  - Humanisme ateu.
  - Animisme.

Tema 5. Simbologia i rituals cristians.

### MÒDUL 3: Models i mètodes de l'atenció humana i espiritual en els sectors sanitari i social. 13 ECTS

- Tema 1. L'atenció integral i els diversos models.
- Tema 2. Les necessitats espirituals en el marc de l'atenció integral.
- Tema 3. Les qüestions ètiques.
  - Elements ètics de l'acompanyament espiritual.
- Tema 4. Habilitats comunicatives en l'acompanyament espiritual.
- Tema 5. L'atenció integral en els àmbits sanitaris.
- Tema 6. L'atenció integral en l'àmbit social.
- Tema 7. L'atenció integral en salut mental i discapacitat.
- Tema 8. Atenció espiritual al final de la vida i dol.

### MÒDUL 4: Treball de recerca. 4 ECTS

- Tema 1. Metodologia de recerca.
- Tema 2. Elaboració d'un projecte d'investigació.



## ACREDITACIÓ

La Universitat de Barcelona i el Campus Docent Sant Joan de Déu, expediran:

**Títol de diploma de postgrau i/o certificat d'assistència i aprofitament** als estudiants que superin els requisits següents:

- Assistència al 80% de las classes del total del curs.
- Elaboració dels treballs proposats durant el curs i del Treball Final de Programa.

**Diploma d'Extensió Universitària** per a aquelles persones (sense titulació universitària) que hagin cursat aquests estudis, havent superat l'avaluació:

- Assistència al 80% de les classes dels mòduls matriculats.
- Elaboració d'un treball de reflexió i anàlisi dels materials de treball.

El Campus Docent Sant Joan de Déu expedirà:

**Certificat d'aprofitament i/o assistència** per a aquelles persones que hagin cursat alguns mòduls, havent superat l'avaluació:

- Assistència al 80% de les classes dels mòduls matriculats.
- Elaboració d'un treball de reflexió i anàlisi dels materials de treball.

## CONVALIDACIONS amb altres CURSOS I MÀSTERS

Es podrà accedir al títol de "Màster en Espiritualitat Transcultural. La saviesa de les religions des de la psicologia, la neurociència i les ciències", de la Universitat Ramon Llull amb la realització d'aquest postgrau. Es reconeixeran els 30 crèdits ECTS realitzats.

## METODOLOGIA

Presencial: classes interactives, tallers, treballs de grup, debats de casos pràctics, audiovisuals, classes magistrals. Les classes magistrals s'impartiran a Barcelona i Madrid.

On-line: Fòrums, lectures comentades, cerca de documentació.

S'entregarà el material bibliogràfic a l'inici de cada mòdul.

## CALENDARI I HORARI

Les classes del curs es realitzaran un cop al mes, d'octubre de 2019 a juny de 2020.

Les classes lectives seran els dies: 17, 18 i 19 octubre 2019, 15 i 16 novembre 2019, 13 i 14 desembre 2019, 24 i 25 gener 2020, 14 i 15 febrer 2020, 13 i 14 març 2020, 17, 18 i 19 d'abril 2020, 15 i 16 maig 2020 i 12 i 13 de juny 2020.

L'horari serà:

- Dijous 17 octubre: de 9 a 19:30h.
- Divendres: de 9 a 19:30h.
- Dissabte: de 9 a 14:00h. excepte el 18 d'abril que serà de 9 a 19:30h.
- Diumenge 19 d'abril: de 9 a 14:00h.



## MATRÍCULA

**Dates:** Del 26 d'agost al 18 d'octubre de 2019.

**Lloc:** Campus Docent Sant Joan de Déu. Edifici Docent. Carrer Miret i Sans, 10-16 de Barcelona. Secretaria d'estudiants.

### Documentació necessària:

- Fotocòpia compulsada del títol professional
- Fotocòpia del DNI
- Currículum Vitae
- Dues fotografies mida carnet
- Dades bancàries (l'imprès el facilitarà el Campus).

**PREU:** El preu establert és de 2.405€ més taxes.

Pagament fraccionat en 6 mesos (de juliol a desembre).

L'import de la matrícula no es retornarà, en cap cas, un cop començat el curs.

Els pagaments es realitzaran mitjançant rebuts domiciliats.

## DIRECCIÓ

### Anna Ramió Jofre

Professora titular del Campus Docent Sant Joan de Déu.

Correu electrònic: [aramio@santjoandedeu.edu.es](mailto:aramio@santjoandedeu.edu.es)

Telèfon: 93.280.09.49

### Gracia María González Romero

Professora titular en el Centro Universitario de Ciencias de la Salud San Rafael-Nebrija.

Correu electrònic: [ggonzale@nebrija.es](mailto:ggonzale@nebrija.es)

Telèfon: 91.564.18.68

### David Lorenzo Izquierdo

Professor titular del Campus Docent Sant Joan de Déu.

Correu electrònic: [dlorenzo@santjoandedeu.edu.es](mailto:dlorenzo@santjoandedeu.edu.es)

Telèfon: 93.280.09.49

### Mercè Puig- Pey Saurí

Coordinadora dels Serveis d'atenció espiritual i religiosa de l'Orde Hospitalari Sant Joan de Déu província Aragó-Sant Rafael.

Correu electrònic: [merce.puigpey@ohsjd.es](mailto:merce.puigpey@ohsjd.es)

Telèfon: 93.280.09.49

## SECRETARIA

### Jesús Zamarra López

[jzamarra@santjoandedeu.edu.es](mailto:jzamarra@santjoandedeu.edu.es)



## PROFESSORAT

### **Roberto Álvarez Álvarez**

Psicòleg per la Universidad Autónoma de Madrid. Màster en dol i counseling, entre d'altres. Vocal de la SECPAL. Experiència clínica en l'àmbit de la geriatria, les cures pal·liatives, i el dol. Psicòleg a la Fundació Instituto San José de Madrid.

### **Francesca Asensio Serqueda**

Llicenciada en Medicina i Cirurgia per la Universitat de Barcelona. Especialista en Psiquiatria. Postgrau en Gestió Clínica en Salut Mental per EADA. Màster en Executive Master en Direcció d'Organitzacions Sanitàries per ESADE. Module in Healthcare Organization Leadership Program en Georgetown University. Directora Assistencial de Salut Mental de la Fundació Vidal y Barraquer.

### **Enric Benavent Vallès**

Doctor en Filosofia. Llicenciat en Comunicació Audiovisual. Diplomant en Teologia. Màster en Societat de la Informació i el Coneixement. Professor a la Facultat d'Educació social i Treball social Pere Tarrés de la Universitat Ramon Llull. Professor col·laborador a la Universitat Oberta de Catalunya.

### **Margarita Bofarull Buñuel**

Llicenciada en Medicina i cirurgia. Llicenciada en Teologia. Màster en teologia moral. Presidenta de l'Institut Borja de Bioètica, Universitat Ramon Llull. Presidenta de CEA Hospital Sant Joan de Déu Barcelona. Membre de la Comissió General de Bioètica de l'Orde Hospitalari Sant Joan de Déu.

### **J. Antoni Boix Ferrer**

Diplomat en infermeria per la UB. Ha treballat en geriatria, cures pal·liatives, exclusió social i investigació en bioètica. Batxillerat en ciències religioses, ISCREB. Agent pastoral en l'àrea de Salut Mental del Parc Sanitari Sant Joan De Déu.

Postgrau Humanització i atenció espiritual en societats plurals per la Universitat de Barcelona.

### **Marta Callarisa Roca**

Diplomada en Infermeria. Llicenciada en Psicologia. Postgrau en Infermeria Psiquiàtrica i Salut Mental. Màster en Educació en Valors i Ciutadania. Diversa formació en creixement i transformació personal i coaching coactiu.

### **Lourdes Casas Rodriguez**

Diplomada en Magisteri en la especialitat d'Educació Especial per la Universidad de Valladolid. Màster en Bioètica per la Universidad Católica San Antonio de Murcia. Membre del Comitè d'ètica de la província de Castilla (CECAS) de l'Orde Hospitalari de San Juan de Dios. Professora del Colegio de Educación Especial del Centro San Juan de Dios de Valladolid. Responsable del SAER del mateix centre i responsable provincial de l'àrea de Pastoral de la Salut y Social de la Provincia de Castilla de l'Orde Hospitalari de San Juan de Dios.

### **Mercè Darnell Viaña**

Llicenciada en antropologia social. Diplomada en treball social. Màster oficial en antropologia social. Responsable de l'Àrea de Programes i Serveis de Càritas Diocesana de Barcelona.



### **Gerardo Díaz Quirós**

Doctor en Història de l'Art per la Universitat d'Oviedo. Llicenciat en Geografia e Història. Responsable del Servei d'Espiritualitat i Valors del Centro Universitario de Ciencias de la Salud San Rafael-Nebrija. Director de la Fundación San Juan de Dios.

### **Mónica Dones Sánchez**

Màster en Bioètica per la Universidad Complutense de Madrid. Màster en Cures Pal·liatives per la Universidad Pontificia de Comillas. Responsable d'infermeria de la Unitat de Cures Pal·liatives de la Fundació Instituto San José de Madrid. Postgrau en Humanització i atenció Espiritual en societats plurals.

### **Josep M<sup>a</sup> Esquirol i Calaf**

Doctor en Filosofia. Professor titular. Departament de Filosofia Teòrica i Pràctica, Facultat de Filosofia, Universitat de Barcelona.

### **Amador Fernández Fernández**

Llicenciat en Teologia. Superior Provincial de Castella de l'Orde Hospitalari de Sant Joan de Déu. O.H.

### **Jaume Flaquer García**

Doctor en Estudis Islàmics per la Universitat de la Sorbona, Paris. Llicenciat en Filosofia, Universitat de Barcelona. Llicenciat en Teologia per la Facultat de Teologia dels jesuïtes, Paris. Responsable de l'Àrea Teològica de Cristianisme i Justícia. Director de la Revista Selecciones de Teología. Professor de Diàleg interreligiós en la Facultat de Teologia de Catalunya.

### **Julio Gómez Cañedo**

Metge. Màster en Medicina Pal·liativa per la Universidad de Valladolid. Postgrau en atenció psicosocial a persones amb malalties avançades i els seus familiars. Coordinador de projectes sanitaris i de desenvolupament en els barris urbans marginals de la ciutat de Quito. Responsable de l'equip de cures pal·liatives domiciliàries de l'Hospital San Juan de Dios de Santurce i de l'Equip d'atenció Psicosocial. Vicepresident d'Arinduz – Sociedad de Cuidados Paliativos de Euskadi. Vocal de Bioètica i Coordinador del Grup d'Espiritualitat de la SECPAL.

### **Gracia María González Romero**

Doctora per la Universidad Complutense de Madrid. Màster en investigació en cures. Graduada en Infermeria. Professora titular en el Centro Universitario de Ciencias de la Salud San Rafael-Nebrija.

### **Joan Hernández Serret**

Director del Grup de Treball Estable de Religions (GTER). Professor de l'Institut Superior de Ciències Religioses de Barcelona (ISCREB) de la Universitat Internacional de Catalunya (UIC). Docent en dos Màsters de la Universitat de Barcelona (línea d'estudi sobre la felicitat).

### **David Lorenzo Izquierdo**

Llicenciat en Humanitats. Doctor en Humanitats (àrea de filosofia). Professor titular del Campus Docent Sant Joan de Déu.



**Pilar Mariné Jové**

Llicenciada en Psicologia i Psicoterapeuta. Especialista en Psicologia Clínica. Màster en Psicoteràpia Psi-coanalítica i Psicopatologia Clínica. Especialista del Servei de Psiquiatria de l'Hospital de Santa Maria de Lleida i de la Unitat de Medicina Oncològica, Pal·liatiu i Radioteràpia de l'Hospital Universitari Arnau de Vilanova de Lleida.

**Luis Martínez Guerrero**

Doctor en Psicologia per la Universidad Autònoma de Madrid. Professor d'Història de la Psicologia i Filo-sofia de la Ciència. Especialista en Psicologia de la religió, tecnologies del jo i genealogia de la subjectivitat moderna. Professor d'Antropologia al Centro Universitario de Ciencias de la Salud San Rafael-Nebrija.

**Laura Martínez Rodriguez**

Doctora en Antropologia Social per la Universitat de Barcelona, Antropòloga i Diplomada en Infermeria. Màster direcció de recursos humans, Màster en ètica, postgrau en bioethics i postgrau en Educació per la Pau. Professora titular del Campus Docent Sant Joan de Déu i Directora del Màster universitari en exclusió social.

**Ferran Massanes Torra**

Doctor en Medicina i cirurgia. Professor associat del Departament de Medicina, Facultat de Medicina de la Universitat de Barcelona.

**Jorge Mate Méndez**

Doctor en Psicologia, Universitat Autònoma de Barcelona. Llicenciat en Psicologia, Universitat de Barcelo-na. Adjunt a la Unitat de Psicooncologia, ICO.

**Pau Miquel i Diego**

Responsable SAER Hospital Sant Joan de Déu Barcelona. Grau en Infermeria. Postgrau en Humanització i Atenció Espiritual en Societats Plurals.

**Josep Miralles Massanés**

Doctor en Sociologia per l'École des Hautes Études en Sciences Sociales de París. Llicenciat en Filosofia i Lletres a la Universitat de Barcelona. Professor d'ESADE. Professor del Centre d'Estudis de Cristianisme i Justícia de Barcelona. President de la Fundació Migrastudium.

**Maria Nadeu Puig-Pey**

Traductora amb experiència en projectes de formació i participació de dones immigrants i en acompanya-ment d'equips en processos de replantejament estratègic. Directora de la F. Salut Alta, serveis socioedu-catius a Badalona.

**Ramon Maria Nogués Carulla**

Escolapi. Catedràtic emèrit en antropologia biològica de la Universitat Autònoma de Barcelona.

**Mercè Puig-Pey Saurí**

Coordinadora dels Serveis d'atenció espiritual i religiosa de l'Orde Hospitalari Sant Joan de Déu província Aragó-Sant Rafael.



**Anna Ramió Jofre**

Doctora en Sociologia, Universitat de Barcelona. Llicenciada en Antropologia cultural i social, Universitat Autònoma de Barcelona. Diplomada en Infermeria. Professora Titular Campus Docent Sant Joan de Déu.

**Begoña Roman Maestre**

Doctora en Filosofia. Professora agregada, Departament de Filosofia teòrica i pràctica, Universitat de Barcelona.

**Andreu Trilla Llobera**

Mestre, escolapi, interessat i traductor de llibres de psiquiatria.

**Marta Venceslao Pueyo**

Doctora en Antropologia Social per la Universitat de Barcelona i per la Universitat Metropolitana de Mèxic. Maestría en Antropologia Social a la Universitat Autònoma Metropolitana. Llicenciada en Antropologia So-cial i Diplomada en Educació Social per la Universitat de Barcelona. Professora al Departament de Mètodes d'Investigació i Diagnòstic de Barcelona.